

Samenvatting

De gemeente heeft een ontwerpprincipe gekozen voor het herstel van de walmuur met als uitgangspunten dat het grondprofiel wordt verlaagd tot op de weergang (de gang die aan de binnenzijde van de vestingmuur ligt en diende als verdedigingselement) en de cultuurhistorische waarden van de walmuur worden benadrukt. Met deze uitgangspunten worden ook constructieve veiligheid en de technische duurzaamheid gewaarborgd. Binnen het kader van de Vestingvisie 2010-2025 kunnen we het verhaal en het verleden van de vestingwerken zichtbaar maken en beleving toevoegen. Het college stelt aan de raad voor om jaarschijf 2021 en 2022 (totaal 1.500.000 euro) van het MJIP Vestingwerken dat voorzien was voor restauratie van de vestingwerken bij de kaderbrief te vóteren voor het herstel van de walmuur en het ronddeel 5 kóppen..

Beslispunten

1. Het college besluit akkoord te gaan met het verlagen van het grondprofiel tot op de weergang, als basis om het ontwerpprincipe voor de restauratie van de walmuur.
2. Het college besluit aan de raad voor te stellen om bij de kaderbrief jaarschijf 2021 en 2022 van het MJIP Vestingwerken (totaal 1.500.000 euro) te vóteren voor het herstel van de walmuur en het ronddeel.

Besluit Burgemeester en Wethouders d.d. 25 mei 2021:

Conform.

1. Aanleiding

In de nacht van zaterdag 23 maart 2019 is een deel van de walmuur tussen ronddeel de Vijf Koppen en Poort Waerchtig ingestort. Na de instorting is de muur met drie stutconstructies veiliggesteld en zijn meerdere mogelijke scenario's opgesteld voor het herstel van de muur. Uitgangspunt daarbij was dat de constructieve gegevens leidend zouden zijn voor de beste oplossing. Sindsdien zijn er gesprekken gevoerd met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE), de Welstands- en Monumentencommissie (WMC) en de vestingpartners (Stichting Menno van Coehoorn en Stichting Maastricht Vestingstad). Voor het herstel van de ingestorte walmuur zijn verschillende scenario's uitgewerkt. Na gesprekken met de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE) en de Welstands- en Monumentencommissie (WMC) bleven twee scenario's over die voldeden aan de minimale kwaliteitscriteria van constructieve veiligheid en technische randvoorwaarden voor een langdurige instandhouding. Het ene scenario gaat uit van restauratie conform de situatie voor de instorting. Het andere scenario gaat uit van restauratie met het vrijmaken van de weergang waarbij de constructieve veiligheid van de muur geborgd wordt en bovendien het verhaal en het verleden van de vestingwerken zichtbaar gemaakt wordt. (Een weergang is een gang die aan de binnenzijde van de vestingmuur is gelegen en dient als verdedigingselement). Het verschil tussen beide scenario's is gerelateerd aan het toevoegen van een beleving op basis van cultuurhistorische argumenten en het waarborgen van een optimale constructieve veiligheid op lange termijn. Op 19 juni 2020 is de raad hierover geïnformeerd middels een [RIB](#).

De WMC en de RCE hebben in atelieroverleggen in 2020 aangegeven dat zij een voorkeur hebben om de situatie terug te zien zoals die was voor de instorting, dus zonder het element van beleving en met volledige terugkomst van de aarden wal achter de muur. Beide partijen hebben ook aangegeven dat ze het andere scenario kunnen overwegen als er afdoende wordt aangetoond dat dit cultuurhistorisch te verantwoorden is en als de waarden en esthetiek van het stadspark worden gerespecteerd. Afgelopen maanden hebben hierdoor constructieve, bouwhistorische, archeologische en tuinhistorische onderzoeken plaatsgevonden en is er een integrale landschapsvisie opgesteld.

Rondeel Vijf Koppen

In de collegememo van 1 december 2020 werd het college geïnformeerd over de invloed van de gebeurtenissen rond ronddeel Vijf Koppen op de planning van het herstel van de walmuur, namelijk dat er een integrale landschapsvisie zal worden opgesteld waarbinnen zowel de walmuur als het ronddeel Vijf Koppen zal worden bekeken. De raad werd hiervan geïnformeerd op 7 december 2020 door een [RIB](#).

2. Context

Als kader wordt de Vestingvisie 2010-2025 gehanteerd waarbij het betekenis geven aan en het beleven van de vestingwerken en haar historische gelaagdheid vooropgesteld is. Het voorkeursscenario, waaruit het uiteindelijke ontwerp zal voortvloeien, is gebaseerd op de uitgangspunten van de Vestingvisie.

Dit collegevoorstel bouwt verder op de collegememo's van:

- 7 mei 2019 – Herstelplan walmuur, herijking financieel kader onderhoud vestingwerken
- 11 februari 2020 – Herstelplan walmuur
- 20 april 2020 – Voorkeursscenario herstelplan Walmuur
- 1 december 2020 – Stabilisatie rondeel Vijf Koppen – vervolgstrategie ontwerp walmuur

3. Gewenste situatie

De gemeente kiest op basis van alle uitgevoerde onderzoeken, voor een ontwerpprincipe waarbij het grondprofiel verlaagd wordt tot op de weergang om de volgende redenen:

- Versterking van de constructieve veiligheid en technische duurzaamheid van de gereconstrueerde walmuur ten opzichte van het herstel van de situatie vóór de instorting. Uit de constructieve onderzoeken blijkt dat de walmuur boven de weergang nooit bedoeld was om grond te keren.
- Zichtbaar worden van de verschillende tijdslagen en dit doet recht aan de aanwezige cultuurhistorische waarden en de ambities, zoals vastgelegd in de Vestingvisie 2010-2025.
- Integratie van de stadsmuur met het Stadspark, Mgr. Nolenspark en Faliezusterpark. Er ontstaat een betere beleving van binnen en buiten de stadsmuur en een groter bewustzijn over de Vestingwerken, door deze vanaf de stadszijde zichtbaar te maken. Geaccentueerde plekken op de muur blijven zicht bieden op het Stadspark.

De WMC heeft op 18 mei 2021 als volgt geadviseerd:

De huidige constructie van de muur is onvoldoende sterk om weer volledig aangeaard te worden zoals voor de instorting het geval was.

*De commissie is **akkoord** met de voorgestelde techniek van reparatie en restauratie in de situatie van niet anaarden van de walmuur boven de weergang, zoals in het voorstel gepresenteerd wordt.*

De RCE zal in het vervolgproces zijn advies uitbrengen.

4. Effect op duurzaamheid en/of gezondheid

Niet van toepassing.

5. Effect op de openbare ruimte

De openbare ruimte wordt niet uitgebreid. Er is geen rechtstreeks effect op de openbare ruimte.

6. Personeel en organisatie

Niet van toepassing.

7. Informatiemanagement en automatisering (incl. Smart City)

Niet van toepassing.

8. Financiën

Kosten voorlopig ontwerp herstel walmuur:

In november 2019 zijn door bureau Verlaan en Bouwstra bouwkostenramingen opgesteld voor verschillende ontwerpscenario's. Waar er in het begin nog meerdere opties waren (bijvoorbeeld ook de bres/het gat te behouden door consolidatie), bleven er na gesprekken met de WMC en RCE twee scenario's over die voldoen aan de minimale kwaliteitscriteria van constructieve veiligheid en technische randvoorwaarden voor een langdurige instandhouding. Het basisscenario is toen als uitgangspunt genomen en in detail begroot, de overige scenario's zijn o.b.v. grove kostenraming begroot. In het scenario met het blootleggen van de weergang met de schietgaten was toen al een onzichtbare verankering meegenomen. De voorkeur voor de blinde (onzichtbare) verankering is door zowel de RCE, WMC als erfgoedadviseurs van de gemeente uitgesproken.

De kosten voor dit scenario waren toen als volgt:

Basisonderdeel opbouw, incl. staartkosten	€ 739.480,--
Twee hardstenen trappen met constructie	€ 50.115,--
Voorziening talud/ grond, extra	€ 37.586,--
Zonder zichtbare ankers / aanvullende achter- constructie	€ 295.453,--
Tussentotaal (excl. opslagen)	€ 1.122.634,--
Onvoorzien 10%	€ 112.263,--
Advieskosten ¹ compleet 15%	€ 185.235,--
Legeskosten / CAR-verzekering 2,5% van het tussentotaal	€ 28.066,--
Apparaatskosten aan 10%	€ 144.820,--
Kostenraming scenario totaal²	€ 1.593.017,--

Collegievoorstel

Na herijking van deze kostenraming worden de kosten voor voorliggend voorstel geraamd op:

Kostenraming scenario (afgerond)	€ 1.600.000,--
Indexering sinds november 2019 5%	€ 80.000,--
Herijking ontwerp (incl. opslagen)	Neutraal
Herinrichtingsplan ³ (incl. opslagen)	€ 230.000,--
Totaal²	€ 1.910.000,--

¹ Advieskosten is incl. bodemonderzoek / Flora & Fauna / Archeologie & Bouwhistorie

² Dit project is niet BTW-plichtig, zodoende zijn dit bedragen zonder BTW

³ Inclusief advieskosten

Deze bouwkostenraming zal verder gespecificeerd worden zodra het ontwerp verder is uitgewerkt.

Financiële middelen

Budget toegekend in de kaderbrief 2019: € 1.700.000,-

- Fase 1: stut en stabilisatie van de walmuur: € 525.000,- (gerealiseerd)
Incl. onderzoeken, grond voor walmuur en omgeving.
- Fase 2: opbouw reconstructie walmuur – nog te besteden budget: € 1.175.000,-

Het bedrag van € 1.175.000 is niet afdoende voor de herstelopgave bij de walmuur. Het college stelt aan de raad voor om additioneel de gereserveerde jaarschijf 2021 van het MJIP Vestingwerken van € 750.000 te voteren voor de herstelopgave van de walmuur. Dit brengt het totale budget op **€ 1.925.000.**

Het college stelt voor om de gereserveerde jaarschijf 2022 van het MJIP Vestingwerken van € 750.000 te voteren voor de herstelopgave bij het rondeel Vijf koppen zodat er voortvarend aan de slag kan worden gegaan begin 2021. Hiervan is er momenteel nog geen bouwkostenraming bekend, maar wordt verwacht in Q3 2021.

Het MJIP Vestingwerken wordt breed ingezet om de restauratieopgave van de vestingwerken uit te voeren. Door de urgentie voor het herstel van de walmuur en het rondeel 5 Koppen is het voorstel om de twee eerste jaarschijven van het MJIP Vestingwerken hiervoor in te zetten. In 2022 wordt aan de Raad het MJIP Vestingwerken 2022 – 2027 voorgelegd met de nieuwe planning voor de uitvoering van de restauratie van de Vestingwerken.

9. Aanbestedingen

De reeds plaatsgevonden onderzoeken zijn verlopen conform de geldende aanbestedingsregels van de gemeente Maastricht. De uitwerking van het project zal eveneens verlopen volgens de aanbestedingsprocedures die van toepassing zijn.

10. Participatie tot heden

Sinds de stabilisatie van de walmuur en de start van de werkzaamheden met betrekking tot het herstel, zijn er gesprekken gevoerd met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE), de Welstands- en Monumentencommissie (WMC) en de vestingpartners (Stichting Menno van

Coehoorn en Stichting Maastricht Vestingstad). Deze gesprekken zullen voortgezet worden bij de fase van de ontwikkeling van een definitief ontwerp.

De raad is steeds op de hoogte gehouden door middel van raadsinformatiebrieven.

11. Voorstel

1. Het college besluit akkoord te gaan met het ontwerpprincipe waarbij het grondprofiel tot op de weergang wordt verlaagd, als basis om een definitief ontwerp voor de restauratie van de walmuur te kunnen uitwerken.
2. Het college besluit aan de raad voor te stellen om jaarschijf 2021 en 2022 van het MJIP Vestingwerken (totaal 1.500.000 euro) te voteren voor het herstel van de walmuur en het ronddeel.

12. Uitvoering, evaluatie en vervolg

Het bouwkundig restauratieplan en het landschappelijk herinrichtingsplan worden door HVN Architecten en MTD Landschapsarchitecten verder uitgewerkt tot een integraal herstelplan. Er volgen nog sessies met de WMC en RCE voor de verdere afstemming van het ontwerp. Vervolgens zal de vergunning worden aangevraagd voor wat betreft het herstel van de walmuur. Voor het herstel van het ronddeel zullen twee aparte vergunningen aangevraagd worden, één voor de stabilisatie en één voor de restauratie. In de aanvraag van de omgevingsvergunning voor de walmuur zal echter al ingespeeld worden op de samenhang met het ronddeel door middel van het herinrichtingsplan van de landschapsarchitect.

Na vergunningverlening zal het aanbestedingstraject gestart worden. Wanneer de herstelwerkzaamheden van de muur starten, blijft lastig in te schatten gelet op de ontwikkelingen bij het ronddeel en de doorlooptijd van de vergunningsaanvraag. Zoals eerder aangegeven (ook naar de gemeenteraad) is het noodzakelijk om voor de restauratie, de muur links en rechts van de bres volledig te demonteren en herbouwen met de bestaande stenen. Er zal gestart worden met het afgraven van het talud en de demontage van de muur (ontmantelen en inventariseren van de natuursteen buitenschil en demonteren van de mergel binnenconstructie tot op de weergang), alvorens de muur weer kan worden opgebouwd met een deel van de geïnterpreteerde natuursteen buitenschil.

De restauratie van ronddeel Vijf Koppen zal in ieder geval niet vóór 2022 plaatsvinden.